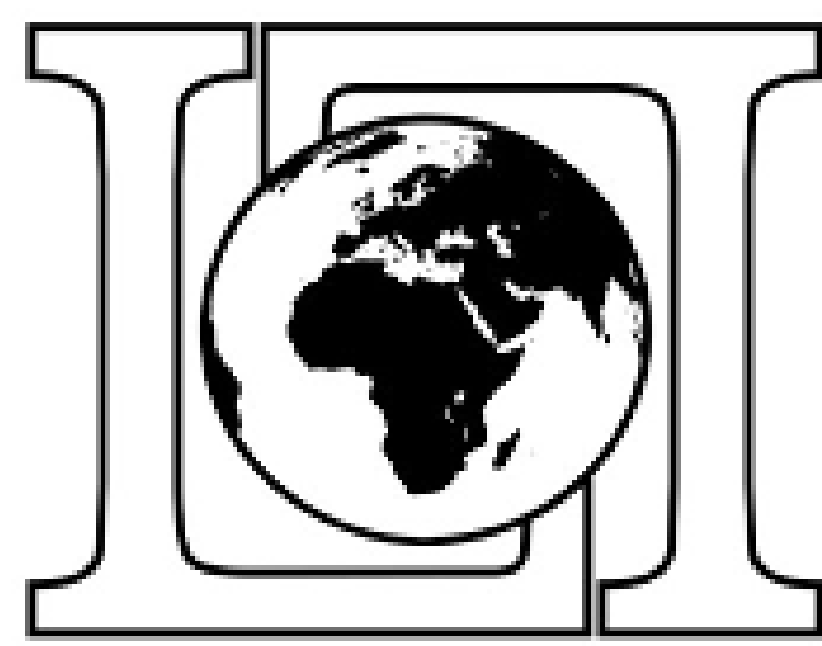
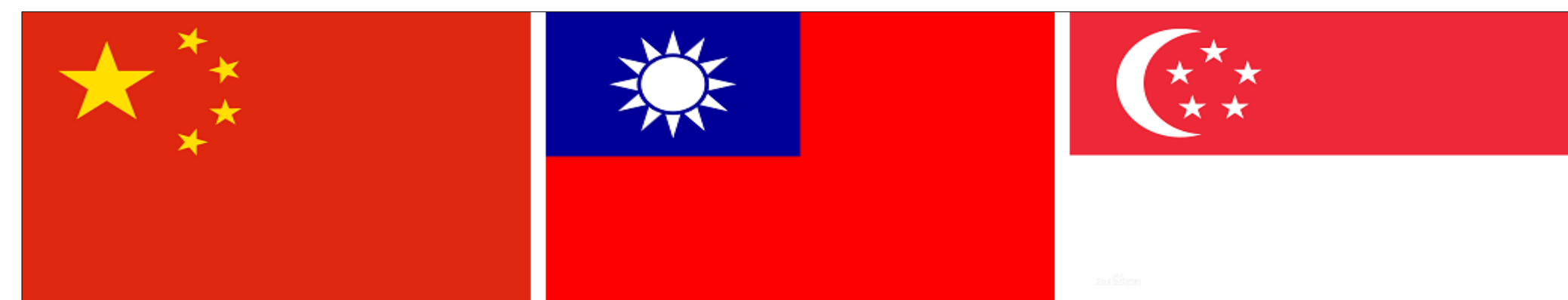

čínština

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

语言是误会的根源。
(Řeč je pramenem nedorozumění A. de Saint-Exupéry)

ZÁKLADNÍ INFORMACE

- o počet mluvčích: 1,3 miliardy
- o úřední jazyk: ČLR, Tchaj-wan¹, Singapur
- o čínština není jednotným jazykem, ale sestává ze skupiny příbuzných „sinických jazyků“ neboli „čínských dialektů“, které v sobě sdružují celou řadu lokálních nářečí
- o společným jazykem čínského národa je standardní čínština, která je založena na severních nářečích, především pekingském dialektu
- o čínské jazyky představují jednu větev sinotibetské jazykové rodiny, druhou větví jsou jazyky tibetobarmské

ČÍNSKÉ PÍSMO

- o nejstarší doklady – věštebné nápisy na želvích krunýřích a zvířecích kostech (13. st. př. n. l.)
- o současné čínské písmo je morfemosylabografické – jeden znak zapisuje jeden morfém a na úrovni zvuku odpovídá jedné slabice²

龟 龜

- o Zjednodušená a tradiční podoba znaku želva (výslovnost *kui*)
- o existují dvě podoby čínského znakového písma – zjednodušená (používá se v ČLR a Singapuru) a tradiční (Tchaj-wan, Hongkong a Macao)

TÓNY

- o čínština je tónový jazyk, tj. každá slabika se vyslovuje s určitou intonací, která může měnit význam
- o standardní čínština má 4 tóny, kantonština – 9 tónů

— mā 妈
 / má 麻
 v mǎ 马
 \ mǎ 骂

Změna významu slabiky v různých tónech:
matka, konopí, kůň, nadávat

základní stavba věty v čínštině:
SVO – podmět, přísudek, předmět

tóny se v IPA značí několika způsoby
– zde je využito číslovek nad každou slabikou

这个老师是中国人，那个是捷克人。

tʂə⁵¹ gə⁰ lau²¹ ʂi⁵⁵ ʂi⁵¹ tʂuŋ⁵⁵ guo³⁵ ʐən³⁵ na⁵¹ gə⁰ ʂi⁵¹ tʂie³⁵ kʰə⁵¹ ʐən³⁵
 če ke lao-š' š' Čung-kuo-žen na ke š' Ťie-kche-žen
 tento CL učitel být Číňan tamten CL být Čech

Tento učitel je Číňan, tamten je Čech.

cizí osobní jména se v čínštině
nejčastěji tvoří pomocí fonetického
přepisu (např. Praha – Pu-la-ke)

CL – numerativy; vkládají se mezi
číslovku nebo deiktické slovo a
podstatné jméno, nejčastěji vyjadřují
určitý rys předmětu

風 风
 體 体
 靈 灵
 麗 丽
 蘭 兰

Tradiční a zjednodušená podoba
několika znaků (od shora dolů:
feng, tchi, ling, li, lan)

Ukázka čínské kaligrafie – Text o
tisíci znacích, Wen Čeng-ming
(1470–1559), kurzivní písmo⁴

DIALEKTY ČÍNŠTINY

- o čínština se tradičně rozděluje do sedmi dialektických skupin: kantonština, hakka, severočínské, wuské, futienské, siangské a kanské dialekty
- o za společný základ moderních čínských dialektů je považována střední čínština (4. až 12. století)

Peking	Wen-čou	Sia-men
ʐən ²	ɲiaŋ ²	laŋ ²

odlišná výslovnost slova 人 „člověk“ v různých městech

- o největší rozdíly mezi jednotlivými dialekty nacházíme ve fonetické podobě jednotlivých slov, tj. slovo, které se zapisuje stejnými znaky v různých dialektech, se vyslovuje odlišně

Mapa rozšíření nářečí severní dialektické skupiny, která posloužila jako základ pro standardní čínštinu (*pchu-tchung-chua*)³

- o přestože existuje víc než 50 000 čínských znaků, k tomu abyste rozuměli novinám, stačí znát „jenom“ 2 až 3 tisíce

邛 邛 邛

piang, druh nudlí z provincie Šen-si;
jeden z nejsložitějších čínských znaků

- o většina lidí, když mluví o čínštině má na mysli standardní čínštinu, *pchu-tchung-chua*, kterou se ale nedomluvíte všude v Číně
- o existuje standardní český přepis čínštiny, jenž byl vytvořen Oldřichem Švarným v roce 1951

reference

- 1 – Pro přepis čínských slov je použito standardní české transkripce čínštiny.
- 2 – Podrobněji o čínském písmě viz například Lukáš Zádrapa a Michaela Pejčochová. Čínské Písmo. Academia, 2009.
- 3 – Mapa převzata z Wikimedia Commons.
- 4 – Převzato z cidianwang.com.

@udlvffuk

Ústav Dálného východu FF UK
udlv.ff.cuni.cz
udlv@ff.cuni.cz